

naše vezi

DECEMBER 2019

INTERNA IZDAJA, št. 81

ZDVI SLOVENIJE, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana

Poština plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

Srečno 2020!

naše vezi

VSEBINA 81. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 novoletni poslanci predsednikov zvez
- 5 25 let zdvis
- 6 dan invalidov
- 7 prvi dobrodelni bazar invalidskih organizacij
- 8 pohod za mir
- 10 prejemki vi

gradili so naša društva

- 10 franci kušar

naše zgodbe

- 11 bruno bandelj
- 12 mihael barbič

iz naših društev

- 12 civ celje: od športa do zabave
- 13 jesen v društvu civ ljubljana
- 14 gorenjci v dravinjski dolini
- 15 civ maribor: dogodkov polna jesen
- 16 za varno vožnjo starejših
- 17 primorci na martinovanju
- 17 v deželi slaka in pavčka
- 18 friderikov prijatelji
- 19 lordova zgodba
- 19 celjani na izletu
- 21 notranjci na štajerskem in še kje

poskrbimo zase

- 21 nasilje nad starejšimi

šport

- 23 streljanje za pokal 14. divizije
- 23 VI so tekmovali v šahu in pikadu

Izdajanje glasila omogoča
Fundacija za financiranje
invalidskih in humanitarnih
organizacij Slovenije.

IZDAJATELJA:

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in Zveza društev
civilnih invalidov vojn Slovenije

UREDNIŠTVO:

ZDVI SLOVENIJE, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana,
tel.: 01 300-69-60

GLAVNA UREDNICA:

Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:

Vladimir Pegan, Bojan Černjak, Janez Štrbenc,
Andreja Rožič, Petra Kapš

OBLIKOVANJE: Zavod Lupa design

TISK: ITAGRAF d.o.o.

Drage bralke in dragi bralci!

O nasilju nad starejšimi sem že pisala. V uvodniku, marca lani. Da se mi zdi, da gre za temo, ki jo je nujno znova in znova spravljati na dan, me je prepričal prispevek o nasilju nad starejšimi, ki ga objavljamo v tokratni številki Naših vezi, v katerem avtorica med drugim piše, kako počasi se je dejstvo, da se nasilje izvaja tudi nad starostniki, javno razgalilo v družbi. Najprej je bilo nasilje, ki se je dogajalo znotraj družin in tudi institucij, tabu, o katerem se ni govorilo. Če se je kdaj izvedelo, da »nekdo nekoga tepe«, se je okolica sicer počutila neprijetno, a je občutke pogosto potlačila s prepričanjem, da gre »za njihovo zadevo«, »zasebno stvar«, v katero se »ni treba vmešavati«. Tega, da obstaja tudi psihično in verbalno nasilje, kaj šele ekonomsko, pred desetletji še nismo razumeli. Z zakonom o preprečevanju nasilja v družini, sprejetim leta 2008, pa je bilo vsakršno tovrstno nasilje javno razgaljeno, poimenovano in s tem so vsi izgovori o »zasebnih problemih« odpadli. To je bilo pred desetletjem. Družinsko in drugo nasilje, pa naj se vrši nad enim ali drugim partnerjem, otroci ali starostniki, je jasno označeno kot nesprejemljivo. Ker o tem pogosto pišejo tudi mediji, dobivajo tako žrtve kot okolica informacije, ki jim omogočajo ukrepanje, zato mislim, da smo z vzgajanjem okolice že nekaj naredili, morda preprečili kar nekaj tragedij, ali prekinili začaran krog nasilja.

Kljub temu pa je med nami še vedno veliko posameznikov, ki »se ne želijo vmešavati«. Nedavno mi je znanka, ki je komaj prekoračila 30. leto, pripovedovala o družini v njeni okolici, za katero so vsi (gre za skupino blokov, tako da »vsi« dejansko pomeni kar precejšnje število ljudi) vedeli, da se v njej dogaja fizično in psihično nasilje. Da so srečevali pogosto šepajočo žensko z modricami po obrazu in poslušali kričanje, ki je prihajalo iz zaprtih vrat. In?, sem vprašala. Ste poklicali policijo? Odgovor me je osupnil, saj je znanka dožemanje nasilja z besedami: »Saj se ne moreš vmešavati. To mora ona sama urediti«, preselila desetletja nazaj, v čas tabuiziranega družinskega nasilja. Družina se je medtem preselila in tako so neprijetni občutki okolice izginili.

Predvsem me je osupnilo razmišljanje: »Ona se mora sama odločiti, da bo temu naredila konec«. Čeprav to v nekem smislu drži, se je treba zavedati, da je žrtev nasilja pogosto nemočna in ne zmore sama ukrepati. Gre za ljudi, ki pogosto živijo v neprestanem strahu in so tudi psihično tako travmatizirani, da ne vedo, niti kje začeti, da bi se rešili nevzdržne situacije. In tukaj MORAMO ukrepati vsi ostali. Če ne, smo tudi sami moralno odgovorni za nasilje.

Če končam s pozitivnim vzgledom, in se vrnem h generaciji starostnikov (nasilje namreč ne izbira med spolom in starostjo), bi spomnila na projekt Vida, ki opozarja na pozabljene starostnike in jim daje glas, in to s pomočjo okolice. Ta je prav zaradi projekta postala bolj čuječa in opozarja na starostnike v svoji okolici, za katere ve, da živijo v revščini, ali pa jih skrbi, ker jih že dolgo niso srečali. Projekt je pomagal že mnogim starostnikom, ki so po letu zlorab in nasilja pogosto sami obtičali v mrzlih sobicah, z mizernimi sredstvi, brez kurjave in brez hrane. Pomagali so ljudem, ki niso imeli glasu, ki niso vedeli, na koga naj se obrnejo, kaj naj storijo. Pomagali so jim izpolniti zahteve za pomoč, jim uredili bivanjske prostore in jim poiskali »zaposlitev« v knjižnicah, domovih starejših in še kje. Potegnili so jih iz nevidnosti nazaj v življenje in jim omogočili povedati svoje zgodbe. Vse to je storila tudi okolica, sosedje, torej tisti ljudje, ki si pred trpljenjem drugih ne zatiskajo oči in ga ne odpravljajo s mislijo »da se jih ne tiče«. Edino, kar pri teh zgodbah pušča slab priokus, je, da trpeče in zlorabljene večinoma rešujejo humanitarci in ne država, ki se kiti z nazivom »socialna«.

Zato bi za konec rekla le: Nasilje se nas tiče! Če vemo, da kdo živi v nasilnem okolju, pa naj gre za fizično, psihično, verbalno ali ekonomsko nasilje, naredimo nekaj. Najdimo pot do tega človeka, na način, da ga ne ogrožamo še bolj, in skušajmo pomagati. Pokličimo pristojne državne ali humanitarne organizacije in jim povejmo, kaj nas skrbi. Pogosto je že zavedanje, da je nekomu mar, za žrtev prvi korak za izhod iz začaranega kroga. Pa srečno.

Aleksandra K. Kovač, urednica Naših vezi

ZVEZA DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

*Spoštovani vojni invalidi,
članice in člani naših društev!*

Prisrčen pozdrav vsem, še posebej članicam in članom društev vojnih invalidov in svojcem naših članov. Čas neizmerno hiti, vsak dan smo priča temu, kako sedanost prehaja v preteklost. Spet smo na koncu leta, ko ugotavljamo, kaj vse smo v tem letu storili, in česa nam ni uspelo.

Spremlja nas staranje, zdravje nam peša, kar invalidi še posebej občutimo. Tudi naš gmotni položaj se vztrajno slabša, saj naši osebni prejemki ne dohajajo rasti življenjskih stroškov potrebnih za dostojno preživljanje starosti. Večini upokojencev mesečni prejemki ne zadoštujejo za oskrbovalnino v domu za starejše, kar za nas ni spodbudno. Če se bo to še nadaljevalo, nas bo večina pristala na plečih svojcev ali države, čeprav smo kljub invalidnosti dostojno izpolnili svojo polno delovno dobo in ob tem tudi preživljali svojo družino. Upravičeno smo zaskrbljeni, kako bo v bodoče. V zadnjih letih vse slovenske vlade urejajo pokojninsko in invalidsko zakonodajo in pripravljajo vedno nove reforme, ki so za invalide in upokojence vse manj ugodne. Do zdaj so v glavnem podaljševale obvezno delovno dobo, še nobena pa ni sistemsko uredila prispevnih stopenj zaposlenih. S tem bi postal pokojninski sistem bolj vzdržan.

Kljub temu pa nekaterih ugodnosti invalidi nekako ne znamo izkoristiti. Ena izmed takšnih je »Evropska kar-

tica ugodnosti za invalide« (*EU Disability Card*), ki je že nekaj časa v veljavi. Vsak vojni invalid s statusom jo lahko brezplačno pridobi na katerikoli upravni enoti v Sloveniji. S kartico invalidi lahko uveljavljamo komercialne popuste na različnih področjih življenja, še posebej ko gre za dostopnost v prometu, turizmu, kulturi, športu in koriščenju prostega časa. Ponudniki in storitve ugodnosti so na voljo

na spletni strani: <http://www.invalidska-kartica.si/>.

Ponosni smo lahko na vse naše številne prostovoljce, ki nesebično pomagajo ljudem v stiski, kar je dokaz, da znamo sodelovati in priskočiti na pomoč sočloveku. Naše najpomembnejše vrednote naj bodo še naprej sočutje za sočloveka, domoljubje in solidarnost. To naj bo naš cilj in želja za v prihodnje!

Spoštovani vojni invalidi, člani društev in svojci, tudi od vas se pričakuje sodelovanje in prostovoljna pomoč tistim, ki so je potrebni.

Čeprav naš položaj ni rožnat, stopimo v novo leto z pričakovanji in optimizmom! „*Na življenjskem popotovanju ni ravnih poti: vse se vzpenjajo ali spuščajo*“, je nekoč zapisal italijanski pesnik Arturo Graf.

Spoštovani, s to mislijo vam želim, da bi vas v prihodnjem letu spremljalo mnogo sreče, uspehov, čim več zdravja, in osebnega zadovoljstva.

Vsem vam voščim srečno v letu 2020!

Janez Podržaj, predsednik ZDVIS

ZVEZA DRUŠTEV CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE

Clovek, kot individualni osebek, prihaja na ta svet obdarjen z neverjetno dobrimi psihofizičnimi lastnostmi, z namenom, da bi v ustvarjalnem sodelovanju in sožitju z vso ostalo živo in neživo naravo v zadovoljstvu preživel svoj vek. Danes roditelji že v času nosečnosti posvečajo veliko pozornosti razvoju otroka. Ob rojstvu pa je prva skrb – pozornost »*ali je otrok zdrav, je z njim vse v redu?*«. Ob ugotovitvi, da je vse kot mora biti, nas prevzame čustvo olajšanja in hvaležnosti. Nadaljujemo s pozornostmi za zdravo rast in vsestranski dober razvoj novega zemljana.

Vse prepogosto pa morajo starši spoznati, da ima otrok kakšno pomanjkljivost – hibo, da ni vse »*normalno*«, kot pogovorno govorimo. Takoj se usmeri pozornost in skrb bližnjih in tudi stroke za odpravo ali vsaj omilitev hibe. Življenjske izkušnje nam potrjujejo, da starši takšnemu otroku posvečajo še dodatno ljubezen in skrb. Vendar na srečo starši pri tem niso povsem prepuščeni sami sebi. Z razvijanjem civilizacije se vedno bolj krepi solidarnostna zavest ljudi in organizirano delovanje družbe za pomoč takim osebam. Še zlasti kasneje, ko se izkaže, da je pomanjkljivost trajna in je oseba postala invalid. Se

pravi, da v njegovem psihofizičnem delovanju posamezna funkcija ali v kombinaciji več funkcij, ne deluje oziroma ne deluje, tako kot je to običajno pri povprečnih ljudeh. To je za človeka vsekakor slabo, hudo in ga spremlja kot negativno življenjsko dejstvo. Tako je dobro organizirano, finančno in strokovno podprto družbeno delovanje za čim bolj učinkovito premoščanje teh ovir pri človeku, nepogrešljivo. Če se ozremo pri tem na našo slovensko družbo, na našo državo, moramo pohvaliti stalno angažirano delovanje glede teh vprašanj v vseh segmentih življenja in dela pri nas. Ne manjka pa tudi napak, pomanjkljivosti in prepočasnega reševanja. Najpomembnejše pri tem pa je, da vsi, ki kakorkoli delujemo na področju vprašanj invalidov, te posebnosti prepoznamo in stalno delujemo na izboljševanju vsebin ter dviganju kakovosti, da bodo invalidi kar najbolj razvili in udeleženi svoje preostale sposobnosti ter enakovredno, z relativno zdravimi ljudmi preživljali in preživeli svoj vek. Po opisanem poznamo tako imenovane prirojene invalidnosti; v ta krog pa spadajo tudi invalidnosti po prebolelih boleznih. V obeh primerih delovno lahko rečemo »naravne invalidnosti«.

Posebej pa je potrebno izpostaviti invalidnosti zaradi poškodb. Človek je bil rojen z vsemi naravno danimi sposobnostmi – zmoglostmi, pa je zunanja poškodba povzročila zmanjšanje zmoglosti njegovega psihofizičnega delovanja. Takšne poškodbe nastajajo ob nesrečah pri različnih človekovih dejavnostih, aktivnostih: v prometu, pri delu, športu itd. Običajno je vzrok človeški faktor, tehnična napaka, čisto naključje in podobno. Nekako smo sprijaznjeni, da je to sestavni del človekovega bivanja in dejavnosti.

Popolnoma nerazumljivo, nesprejemljivo in nedopustno pa je pobijanje in pohabljanje ljudi zaradi vojn in vojnih okoliščin. Slogan Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije je: »NIKOLI VEČ VOJN«. Skušajmo si zamisliti, kakšne posledice na ljudeh bi imelo, ko bi ena ali obe nedavno najdeni letalski bombi v Mariboru nekontrolirano eksplodirali? Nikoli ne bomo mogli biti dovolj hvaležni

nekaj »pravih« ljudem, ki se zavedajo svoje odgovornosti in poslanstva in so zbrali ves svoj pogum in znanje, da so varno odstranili nevarne najdbe. Žrtve vojn, še zlasti tisti, ki smo bili rojeni zdravi in se aktivno razvijali, smo pa že v otroštvu zaradi eksplozije ubojnega sredstva izgubili vid, eno ali obe roki in še kaj - smo pa preživeli in nas doživljenjsko to spremlja;

se čutimo dolžni in odgovorni, da zdajšnjim generacijam, ki nosijo odgovornost in so poklicane za uravnavanje medčloveških družbenih odnosov, skušamo dopovedati, da je reševanje družbenih konfliktov z vojno najslabši, najgrši, najdražji način.

V osnovi razmere, ki pripeljejo do vojn, nastajajo zaradi slabih lastnosti človeka: sebičnosti, grabeljskosti, pohlepa, napuha, oblastiželjnosti, nevoščljivosti, žaljivosti, sadizma ... Pri timske kolektivnem oblikovanju vsebin za reševanje družbenih odnosov – konfliktov interesov, moramo zasledovati odsotnost zgoraj navedenih slabih človeških lastnosti.

Razvijati moramo doktrino in priti do tega, da se bodo vsi konflikti interesov, od najožjih do najširših oblik sodelovanja ljudi, reševali dogovorno.

Prihaja leto 2020, ki bo za nas civilne invalide vojn jubilejno leto, saj bo Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije zaznamovala 50. obletnico svojega delovanja in skrbi za civilne invalide vojn. Pestra pot je za nami, veliko je bilo kamnov in kamenčkov spotike in še vedno so. 50 let se sliši veliko, ko gledaš naprej, a kot trenutek, ko pogledaš nazaj. Bili smo uspešni in naša zagnanost ni popustila.

Naj bo v letu 2020 vaše življenje in življenje vaših domačih iskrivo in polno zdravih, srečnih ter zadovoljnih trenutkov. Obstaja namreč čudovit, skrivnosten zakon narave, da tri reči po katerih v življenju najbolj hrepenimo – srečo, svobodo in duševni mir –vedno pridobimo tako, da jih podarimo nekomu drugemu. V letu, ki prihaja, jih podarite tudi vi.

Adolf Videnšek,
predsednik ZDCIVS

25. OBLETNICA DELOVANJA ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije je 19. decembra, na dan ustanovne skupščine, s slavnostno prireditvijo v Festivalni dvorani v Ljubljani zaznamovala 25. obletnico delovanja. ZDVIS z društvi vojnih invalidov »nadaljuje tradicijo pred 100 leti ustanovljenega Združenja vojnih invalidov Jugoslavije in po drugi svetovni vojni na novo ustanovljene Zveze vojaških vojnih invalidov Slovenije,« je v pozdravnem nagovoru poudaril predsednik zveze **Janez Podržaj**. »Kljub mnogokrat neugodni situaciji živimo v upanju, da se bodo razmere uredile in naš položaj stabiliziral, da se bodo naša prizadevanja za povrnitev odvzetih in izboljšanje obstoječih pravic oplemenitila,« je povedal in nagovor sklenil z zahvalo vsem, ki so pripomogli k uspešnemu 25-letnemu delovanju zveze.

Slavnostni govornik je bil predsednik Odbora državnega zbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide **Vojko Starović**, ki je dejal, da »zaščita ranljive skupine vojnih invalidov ni socialna pomoč, temveč odškodnina za poškodbe, bolezni in okvaro zdravja v vojaški uniformi v vojni ali pa pri urjenju za vojaški poklic.« Zavzel se je za polno vključenost vseh invalidov v družbo ter pravično obravnavo in spoštovanje cenjenih zaslug vojnih invalidov za domovino, kar se mora odraziti tudi pri uveljavljanju pravic. Slovesnosti so se udeležili člani društev vojnih invalidov, člani organov ZDVIS, načelnica Generalštaba Slovenske vojske generalmajorka **Alenka Ermenc**, predstavniki slovenskih domoljub-

nih in veteranskih organizacij in tistih iz zamejstva (Italije in Avstrijske Koroške), predstavniki invalidskih organizacij in predstavniki ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Manjkal ni niti mimohod praporščakov. Navzoči so prejeli spominsko značko in zbornik, ki so ga na dom prejeli tudi vsi člani društev vojnih invalidov. Ob 25 letnici je zveza podelila posebno priznanje **Fundaciji za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji** »za dolgoletno in uspešno podporo izvajanju dejavnosti in posebnih socialnih programov, s katerimi se vojnim invalidom zagotavlja vključenost ter reševanje njihovih težav in stisk«, **Zvonetu Tahiroviću** »za dolgoletno, prizadevno in uspešno delo pri uresničevanju ciljev in poslanstva ZDVIS« in **Nacionalnemu svetu invalidskih organizacij Slovenije** »za dolgoletno in uspešno zastopanje slovenskih invalidov pod sloganom »Nič o invalidih brez invalidov« ter dobro sodelovanje na področju varstva pravic vojnih invalidov.«

V kulturnem programu pod taktirko Silvine Knok, v katerem je imel posebno mesto Partizanski pevski zbor, ki letos praznuje 75. obletnico delovanja, recitatorji Anica in Jure Horvat, Martin Arhar ter pevka Gaja Sorč s harmonikarjem Francem Sladičem, so se prepletale pesmi in pisma vojnih invalidov s spomini na vojne na slovenskih tleh.

Andreja Markovič

SPREJEM OB MEDNARODNEM DNEVU INVALIDOV

Predsednik države Borut Pahor, predsednik državnega zbora Dejan Židan in ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Ksenija Klampfer so ob mednarodnem dnevu invalidov, ki ga zaznamujemo 3. decembra, sprejeli predstavnike invalidskih organizacij. Sprejem v Kongresnem centru na Brdu je bil 30. novembra.

Organizacija združenih narodov (OZN) je oktobra 1992, 3. december razglasila za mednarodni dan invalidov z namenom, da bi v najširši družbi spodbudili boljše razumevanje problematike povezane z invalidnostjo. V resoluciji je izpostavljena nujna, da je invalid v družbo vključen kot njen enakovredni član. V Sloveniji je 170 tisoč invalidov, kar je 8,5 odstotka slovenske populacije. Od ratifikacije konvencije o pravicah invalidov leta 2008 je Slovenija na področju izboljšanja pravic invalidov veliko naredila, predvsem s sprejetjem zakonov. Veliko nalog za pravice invalidov pa je treba še uresničiti, tudi pri varstvu vojnih invalidov.

Predsednik države Borut Pahor je poudaril, »da je pravi obraz države tisti, ki ga kaže do posebej ranljivih skupin ljudi«. Opozoril je, da je na prvem mestu dostojanstvo, ki si ga zasluži vsak, brez izjeme. »Nevidnost« še posebej boli vse osebe s posebnimi potrebami.

Predolgo skrite za domačimi štirimi stenami ali zidovi posebnih institucij, so k sreči vse bolj vidne. Uspelo vam je stopiti na plan, pokazati sposobnosti, ki jih imate, in po nekaterih celo presegate povsem zdrave ljudi,« je še dejal. Izpostavil je, da je v Sloveniji čedalje več mest in občin, ki se razvijajo po meri invalidov, in dodal, da drugače sploh ne bi smelo biti. Dejal je še, da so prenizke invalidnine in revščina med invalidi zelo pogosti, kar je rak rana iz preteklosti. Na koncu se je zahvalil vsem, ki pomagajo invalidom, doma ali v posebnih ustanovah, v društvih in združenjih.

Borut Sever, predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije, je v nagovoru poudaril, da »želijo slovenski invalidi ob 3. decembru, mednarodnem dnevu invalidov, vzpodbuditi širšo družbo k boljšemu razumevanju tem povezanih z invalidnostjo, s temeljni-

Iz govora predsednika države Boruta Pahorja

Diskriminacija zaradi invalidnosti je nedopustna, dobiti mora takojšen odziv in postati, tudi s pomočjo medijev, družbeno povsem nesprejemljiva. Prav tako kultura, bolje rečeno nekultura parkiranja na mestih, označenih za invalidne osebe, pri čemer gre pohvala vsem tistim, ki na to intenzivno in vsakodnevno opozarjate.

Sprejem ob dnevu invalidov. Foto: Vladimir Pegan

mi pravicami invalidov in z vključevanjem invalidov v družbo.« Spomnil je, da sta v letu 2019 začela veljati zakon o osebni asistenci in o zakon o socialnem vključevanju invalidov, ki prinašata ogromen kako-vostni preskok v življenju invalidov, saj omogočata samostojno življenje invalidov in zagotavljata enega od osnovnih pogojev za neodvisno življenje. V nadaljevanju je dejal, da vse zaveze iz konvencije o

Iz govora Boruta Severja

Kljub temu ugotavljamo, da se po enajstih letih od ratificiranja Konvencije o pravicah invalidov ta še vedno ne izvaja v celoti, oziroma se pogosto krši, mnoge človekove pravice invalidom še vedno niso omogočene, oziroma niso omogočene na enako-praven in enakovreden način, kot bi morale biti. Bistvene kršitve konvencije so vezane na dostopnost fizičnega okolja, prevoza in informacij ter komuni-kacij, enakost in nediskriminacijo, delo in zaposlo-vanje, sodelovanje v političnem in javnem življenju, osveščanje, na obveznost temeljitega posvetovanja z invalidi in druge.

Skupinska fotografija predstavnikov invalidov s predsedniko-ma in ministrice. Foto: Bor Slana/STA

pravicah invalidov še niso uresničene, kar ugotavlja tudi Odbor za pravice invalidov ZN-ja. Slovenija še nima neodvisnega organa, Sveta za invalide. Najbolj kritično se je odzval na revščino med invalidi, saj jih ima veliko majhne prihodke, med 260 in 320 evri in se vprašal, kako lahko s tem preživijo. Izpostavil je še, da veliko državnih ustanov nima dostopa za invalide na vozičkih, a dodal, da se stanje vendar izboljšuje. »Naš skupni cilj je enakovredno in enakopravno življe-nje vseh, da samostojno odločamo o sebi in da vedno lahko vstopamo na glavna vrata,« je še dejal Sever.

Vladimir Pegan

PRVI DOBRODELNI BAZAR INVALIDSKIH ORGANIZACIJ

Nacionalni svet invalidskih organizacij Slo-venije (NSIOS) je v okviru mednarodnega dneva invalidov, ki ga zaznamujemo 3. decembra, organiziral prvi Dobrodelni bazar inva-lidskih organizacij, na Gospodarskem razstavišču v paviljonu Jurček, v ponedeljek, 2. decembra, med 12. in 17. uro.

Med petnajstimi invalidskimi organizacijami, ki so se odločile sodelovati na Bazarju, smo ponosno zastopali naše vrste tudi predstavniki Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije in Zveze društev vojnih invalidov Slovenije.

S pozdravnim nagovorom je bazar uradno odprl Dejan Židan, predsednik državnega zbora, sledil pa je nagovor predsednika NSIOS-a Boruta Severja. Predsednik NSIOS-a je predstavil vlogo invalidskih organizacij v družbi in njihov pomen za invalide ter izpostavil ključne ugotovitve v zvezi z izvajanjem Konvencije o pravicah invalidov, s pozivom k uresni-čevanju njenih določil. Ena od pomembnih zahtev je, da se vzpostavi Svet za invalide, ki bo kot neodvi-

sno telo spremljal izvajanje konvencije.

Ob mednarodnem dnevu invalidov smo javnosti želeli pokazati, kako živimo, s kakšnimi ovirami se soočamo, kakšne uspehe žanjemo, kaj vse zmoremo in znamo. Stojnica Zveze društev civilnih invali-dov vojn Slovenije se je šibila pod rokodelskimi izdelki članov. Pogledi obiskovalcev so se ustavljali na pletenih košarah Franca Kastelica, novoletnih voščilnicah Angele A. Zadnikar, lesenih in kovinskih umetninah Marjana Marksla ter na lesu žganih slik

Stojnica ZDVIS.

Izdelki civilnih invalidov vojn na bazarju. (Foto: Petra Bergant)

Franca Kersnika. Na Bazarju bi morala s svojimi izdelki, idrijskimi čipkami, sodelovati tudi Vera Kenda, a nam jo je žal zagodla dostava pri Pošti Slovenije. Paket z njenimi izdelki je na žalost obležal na pošti. H kakovostni predstavitvi vojaških invalidov je prispevalo tudi Društvo vojnih invalidov Zasavje, z izdelki skupine Nagelj. Članice skupine so predstavile voščilnice, novoletne okraske in kvačkane prtičke. Tako civilni invalidi vojn kot vojaški invalidi so osebno, z brošurami in plakati predstavljali programe,

Stojnica ZDCIVS.

s katerim uporabnikom omogočamo vključenost v vsakodnevno življenje in delo, ohranjanje zdravja, socialno integracijo idr. Obiskovalci so lahko prelistali Naše vezi, skupno glasilo obeh zvez.

Zavedamo se, da smo z enim samim dnevom dodali le kamenček k celotnem mozaiku invalidske problematike, a bilo je vredno in pustilo je vtis in sporočilo, naj se o invalidih nič ne odloča brez invalidov.

Petra Bergant, Andreja Markovič

POHOD ZA MIR 2019

Na mednarodni dan miru, 21. september, je v Ljubljani med 10. in 12. uro potekal Pohod za mir 2019. Simbolni pohod se je pričel pred Moderno galerijo, nadaljeval po Cankarjevi in Čopovi ulici mimo Prešernovega trga in se končal pred Mestno občino Ljubljana na Mestnem trgu.

Letošnji dan miru je potekal pod naslovom Podnebno ukrepanje za mir (Climate Action for Peace). Ta tema je bila izbrana, ker podnebne spremembe delujejo kot multiplikator groženj z zelo resnimi posledicami za mir in varnost v svetu. Podnebna kriza ogroža varnost, preživetje in življenja ljudi. Je tudi eden od dejavnikov, ki spodbujajo migracije, saj določeni predeli sveta postajajo neprimerni za življenje ljudi. Mir je več kot le odsotnost vojne. Pomeni odporne in stabilne družbe, kjer lahko vsi uživajo temeljne svoboščine in pravice in kjer življenje ni le boj za preživetje.

Udeleženci so se zbrali na ploščadi pred Moderno

galerijo, kjer je zaigral orkester slovenske policije. Prijezdila je policijska konjenica, ki je Pohod za mir spremljala vse do Mestnega trga, ki se je dodobra napolnil. Pohodniki so nosili balone z znakom OZN, kar je bila variacija na temo »goloba« kot simbola miru ter zastavice in replike praporov OZN in WVF.

Pohod za mir organizirajo veteranske in domoljubne organizacije: Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, Zveza društev vojnih invalidov Slovenije, Zveza veteranov vojne za Slovenijo in Zveza policijskih veteranskih društev Sever. Naštete organizacije so članice Svetovne federacije veteranov, v kateri usklajeno zastopajo interese slovenskih vojnih veteranov in izvajajo skupne aktivnosti federacije. Pohod za mir je skupna aktivnost vseh članic svetovne federacije veteranov in poteka 21. septembra, po enakem scenariju v vseh prestolnicah držav, katerih veterani so člani svetovne federacije. Ključni del scenarija je branje poslanice

generalnega sekretarja OZN, minuta tišine za padle bojvnike v vseh vojnah in nacionalno mirovno sporočilo.

Letošnje mirovno sporočilo je podal Dušan Keber, slovenski zdravnik, znanstvenik, publicist, javni delavec in zagovornik socialne države, ki je v svojem nagovoru izpostavil dejavnike, ki vplivajo na začetke in trajanje vojn in v tem izpostavil ironijo zdajšnjega časa, v katerem je vojna normalno stanje v primerjavi z mirom: *»Mir je na žalost danes zgolj nekakšen odmor med dvema vojnama, ko tisti, ki so zmagali, kopičijo oblast in moč ter pripravljajo podlago za nove vojne. V ozadju tega je pohlep predvsem najbogatejših držav, kar preprečuje, da bi sprejeli dobre ukrepe, s katerimi bi mir zagotovili tudi v prihodnosti.«* Poudaril je, da je nujno krotenje kapitala in njegovega pohlepa ter ustaviti bogatenje enih na račun drugih in našega planeta. *»Doseči je potrebno soglasje, da je sedanji gospodarski model dosegel mejo, nad katero je oškodovanje zemlje nepopravljivo. Med nami kot posamezniki je potrebno doseči soglasje, da mora imeti vsak človek kjer koli na svetu možnost za dostojno življenje. Prizadevati si moramo za spoštovanje človekovih pravic, za socialno pravičnost in za varovanje okolja. Doseči moramo razumevanje, da je pohlep, ki je v majhnih dozah sicer gibalo razvoja, v velikih količinah ključni razlog za to, da je trajni mir danes še vedno samo oddaljen cilj.«* je povedal in še poudaril, da je potrebna mobilizacija *»vseh ljudi, da bi pritiskali na svoje vlade, na svoje politike, naj se prenehajo sprenevedati, da delajo za mir, ker v resnici delajo zelo malo ali skoraj nič«*. Pozval je k preseganju takšnega stanja, sicer bosta *»nemir ali vojna segla tudi do nas«*.

Navzoče je nagovoril tudi ljubljanski župan Zoran Jančič, ki je dejal, da je Ljubljana lahko vzor za ves svet, saj *»nima nobenih ograj v glavah ali pa okoli mesta, ampak sprejema vse ljudi in spoštuje različnosti«*. Svetovni dan miru bi moral trajati vse leto, je še dejal.

Na Mestnem trgu v Ljubljani so prebrali tudi **poslanico ob dnevu miru generalnega sekretarja OZN-a Antonia Guterresa**: *»V središču celotnega našega dela v Združenih narodih je mir. In vemo, da je mir veliko več kot svet brez vojne. Pomeni trdožive in stabilne družbe, kjer lahko vsi uživajo temeljne svoboščine in uspejo, ne pa da se morajo boriti za zadovoljevanje osnovnih potreb. Danes se mir sooča z novo nevarnostjo: podnebnimi razmerami, ki ogrožajo našo varnost, naše preživetje in ži-*

vljenja. Zato so tudi v središču letošnjega mednarodnega dneva miru. In zato sklicujem vrh o podnebnih ukrepih. To je svetovna kriza. Samo s skupnim delovanjem lahko naš edini dom ohranimo miren, uspešen in varen za nas in prihodnje generacije. Na ta mednarodni dan miru vas vse pozivam: sprejmite konkretne podnebne ukrepe in zahtevajte od vaših vlad, da jih uresničijo. To je dirka, na kateri lahko in moramo zmagati.« Ob 11. uri je sledila minuta tišine za žrtve vseh vojn na svetu, dogodek pa je sklenil nastop Orkestra slovenske policije ter vokalistov Irene Yeboah Tiran in Matjaža Mraka.

Zavzemanje za mir je ena izmed pomembnih dejavnosti Svetovne federacije veteranov (WVF), saj - kot so v svoj kredo statuta povzeli besede Nobelovega nagrajenca Ralpa Bunchea - *»Nihče ne more pričati o vojni bolj zgovorno kot tisti, ki so se v njej bojevali«*. In mir ni samo odsotnost vojne, je mnogo več, vendar je svet še vedno poln pravih vojn. Veteranske in domoljubne organizacije si želijo dvigniti zavedanje o strpnosti, sožitju, sodelovanju in sprejemanju drugačnosti, kar bo pripomoglo, da nam bo šlo v prihodnosti bolje in bolje. Pozornost ljudi lahko usmerimo k tematiki miru in pravičnosti z osveščanjem o relevantnih svetovnih dnevih. Te dneve lahko izkoristimo za pogovore in različne dejavnosti. Dnevi, ki so določeni s strani Združenih narodov z namenom osveščanja o miru in pravičnosti, so svetovni dan boja proti otroškemu delu (12. junij), svetovni dan boja proti trgovini z ljudmi (30. julij), svetovni dan demokracije (15. september), svetovni dan miru (21. september), svetovni dan prostovoljstva (5. december), svetovni dan človekovih pravic (10. december).

Andreja Markovič

VIŠJI PREJEMKI UPRAVIČENCEV PO VOJNI ZAKONODAJI

Na podlagi Zakona o usklajevanju transferjev posameznikom in gospodinjstvom v Republiki Sloveniji je bil v Uradnem listu RS, št. 46/2019, dne 19. 7. 2019 objavljen Sklep o usklajenih višinah transferjev, ki so določeni v nominalnih zneskih ter o odstotku uskladitve drugih transferjev posameznikom in gospodinjstvom v RS od 1. julija 2019. Sklep določa, da se za transferje opravi uskladitev v višini 2,4 odstotka. Na podlagi uradnih podatkov Statističnega urada RS je rast cen življenjskih potrebščin v obdobju januar - junij 2019 znašala 2,4 odstotka, kar predstavlja odstotek uskladitve. Za ta odstotek se od 1. julija 2019 dalje uskladijo tudi vsi mesečni denarni prejemki vojnih invalidov, vojnih veteranov in žrtev vojnega nasilja po t. i. vojnih zakonih.

Izplačila prejemkov po Zakonu o vojnih invalidih se upravičencem izplačuje po opravljeni preverbi, zato

prihaja do zamikov pri izplačevanju. Dogaja se, da so bili invalidnina, dodatek za posebno invalidnost, dodatek za pomoč in postrežbo po Zakonu o vojnih invalidih, dodatek za pomoč in postrežbo po Zakonu o vojnih veteranah in doživljenjska mesečna renta po Zakonu o žrtvah vojnega nasilja izplačani, medtem ko invalidski dodatek in družinski dodatek po Zakonu o vojnih invalidih ter veteranski dodatek po Zakonu o vojnih veteranah še ni bil. Dogaja se tudi, da upravičenec še ni prejel usklajenih prejemkov.

Pristojni na MDDSZ-ju in na upravnih enotah so nam zagotovili, da bodo usklajene prejemke prejeli vsi upravičenci, vendar se čas izplačevanja med upravnimi enotami razlikuje, ker je odvisen od zaključka opravljene preverbe.

Andreja Markovič

naše vezi gradili so naša društva

FRANCI KUŠAR (19. 7. 1925 – 13. 10. 2019)

Rodil se je 19. julija 1925 v vasi Orlica pri Vuhredu. Družina s tremi otroci je živela revno življenje delavske družine. Pri dvanajstih letih, ko mu je umrla mama, je moral s trebuhom za kruhom. Opravljal je priložnostna dela na bližnjih kmetijah. Prva oprijemljivejša zaposlitev, ki jo je dobil, je bila v usnjarni Pri Kolencu in nato na žagi v Nazarjah, kjer je tudi dočakal okupacijo nemške vojske.

Franci Kušar (v sredini) je bil gonilna sila in motivator športnih ekip.

V času dela na žagi je navezal stike s partizani, ki so bili pogost gost v njihovi hiši. Grozila mu je mobilizacija v nemško vojsko, zato se je odločil za odhod v partizane. 1. avgusta 1944 je Franc Kušar postal borec 1. čete 1. bataljona Zidenškove brigade, ki je takrat osvobajala Zgornjo savinjsko dolino. Sodeloval je tudi v boju na Menini planini, kjer so se partizani prebijali iz treh nemških obročev. V napadu na dobro utrjeno postojanko, 1. maja 1945, je bil ranjen v koleno. Imel je veliko srečo, da mu niso amputirali noge.

Po vojni je končal podoficirsko šolo v Varaždinu in nato oficirsko šolo v Zrenjaninu. Službene poti so ga vodile po vsej nekdanji skupni domovini, srce pa ga je vleklo v njegovo Slovenijo. V pokoj je odšel leta 1971, s činom majorja. Leta 1997 se je včlanil v Društvo vojnih invalidov Ljubljana, kjer je aktivno deloval kot predsednik komisije za rekreacijo in šport. Oral je ledino in postopoma mu je uspelo organizirati ekipe v športnih panogah kot so kegljanje, streljanje, balinanje, šah, ribolov in druge. Bil je gonilna sila in motivator svojih ekip ter eden redkih, ki je nastopal v vseh pano-

gah, ki jih je organiziral ZDVI Slovenije. S svojo držo in dejanji, ki so bili za vzgled mlajši generaciji, je od ZDVIS-a prejel posebno priznanje, »Plaketo z listino«. Bil je naš mentor in v čast nam je bilo, da je svoje izkušnje prenašal tudi na ostale člane našega društva. Velikokrat nam je pripovedoval o svojih spominih. Bil je predstavnik generacije, ki je preživela strašno vojno. Ta je besnela v naši domovini in mu pustila posledice. Bil je ponosen, da je bil del tiste generacije, ki nam je podarila svobodo. Ponosen je bil in zvest ideji, ki jih je tedaj vodila – ni spadal med tiste, ki so plašč obračali

po vetru. V imenu Društva vojnih invalidov Ljubljana se mu zahvaljujemo za njegov prispevek društvu in članstvu vojnih invalidov Slovenije. Njegov izjemno svetel in optimističen pristop, ki smo ga bili deležni vsi, ki smo se z njim srečevali, se je nehote zapisal v nas. Njegovo delo, vestnost, požrtvovalnost, ki je bila skoraj pregovorna, nesebičnost in odprtost za vse naše članstvo pa je naravnost nepozabna. Hvala mu, da je bil del našega društva, ki goji vrednote NOB. Slava njegovemu spominu!

Edbert Truppe

naše vezi naše zgodbe

BRUNO BANDELJ IZ DVI CELJE PRAZNOVAL 95. ROJSTNI DAN

Društvo vojnih invalidov Celje in Krajevna organizacija zveze borcev za vrednote NOB Lava – Ostrožno iz Celja sta konec oktobra v gostilni pri Medvedu v Škofji vasi pripravila posebno srečanje. V ožji družbi je naš skupni član Bruno Bandelj proslavil svoj 95. rojstni dan. Poleg Staneta Meleta, predsednika DVIC, Staneta Markoviča, podpredsednika DVIC, so se slavljenču, ki je na slavlje prišel s svojo soprogo Angelo, pridružili tudi Janez Oman, predsednik Krajevnice organizacije ZB za vrednote NOB Lava – Ostrožno, Tone Rožman, Janez Golouh in Jožica Subotič, člani KO ZB za vrednote NOB Lava – Ostrožno.

Bandelj se je rodil leta 1924 v Komnu blizu Sežane na Krasu v zavedni slovenski družini. Prva dva razreda se je učil še v italijanščini, a družina ni zdržala pod fašističnim režimom, zato so leta 1931 pobegnili v Jugoslavijo, najprej v Makedonijo. Tam je bilo, kot se spominja Bruno, življenje težko, do propada kraljevine so živodarili na kmetiji. Po desetih letih bivanja v Makedoniji so se preselili v vas Dioš pri Osijeku, kjer so dobili zapuščeno kmetijo, in kjer je družina živela do okupacije leta 1941. Oče, stari komunist, je med vojno sodeloval z OF, ravno polnoletnega Bruna pa so vpoklicali v domobransko hrvaško vojsko. Kasneje se je izsolal na policijski šoli v Zagrebu, nato so ga premestili na otok Krk. V vasi se je takrat na pobudo deklet začela ustanavljati partizanska vojska. Čeprav so Nemci zastražili cel otok, je mladim uspelo priti v brigado v Gorski Kotar. 15.

septembra 1944 se je Bandelj tako pridružil I. brigadi 13. divizije IV. armije, decembra istega leta pa je bil sprejet v SKOJ. Takrat je Bruno postal tudi vojni invalid, prvič je bil namreč ranjen v obe nogi, in sicer v Liki, drugič pa 5. maja 1945 na Primorskem v Ilirski Bistrici, ko so s četrto armado obkolili nemško armado, ki se je vračala iz Grčije, da bi po bližnjici prišla do Avstrije. Takrat so ga vnovič zadeli v nogo, ko je zavzel mesto mitraljezca, ki je tik pred tem padel pod strelom nemškega ostrostrelca. Na srečo je Bandelj ušel smrti, pozdravili pa so ga na takrat osvobojenem ozemlju v Trstu. Takoj po vojni je družino pot vodila v Celje, kjer je ostal do današnjih dni. In tako je tudi na svoj 95. rojstni dan skupaj s svojo zvesto ženo Angelo nazdravil prihodnosti, pri tem pa prav mladeniško zapel *En starček je živél...*

Vesna Tripkovič Sancin

Skupinska fotografija v spomin. Foto: Vesna Tripkovič Sancin

VOJNI INVALID MIHAEL BARBIČ JE DOPOLNIL 97 LET

Vojni invalidi smo z veseljem obiskali našega člana Mihaela Barbiča, člana Društva vojnih invalidov Zasavje, ki je letos oktobra dopolnil častitljivih 97 let. Mihael Barbič, vojaški vojni invalid iz NOB-ja, je bil med leti 1996 in 1999 predsednik Društva vojnih invalidov Domžale, ki se je kasneje pripojilo k zasavskemu društvu. Že nekaj let živi v Domu upokojencev Domžale, kjer ima zagotovljeno popolno oskrbo, ki jo potrebuje zaradi nepokretnosti.

Redno ga obiskujejo člani društva, največ Vida Rosulnik in Janez Cerar. Vesel je obiskov, čeprav ima nekaj težav z govorom, a je vedno dobre volje, rad se smeji in se dobro drži kljub svojim letom in boleznim. Še vedno rad gleda in bere revije in knjige. Mihaelu Barbiču želimo vse najboljše, veliko dobre volje in prijetnih dni v domu in s prijatelji.

Jože Novak

naše vezi iz naših društev

MDCIV CELJE: OD ŠPORTA DO ZABAVE

Takoj po koncu poletja so člani MDCIV Celje začeli z rednimi treningi v kegljanju na avtomatskem kegljišču v Golovcu. V jesenskem času smo se udeležili vseh športnih iger po programu zveze, med katerimi smo prav mi v začetku oktobra izvedli športne igre v šahu, v hotelu Zarja na Hočkem Pohorju. Na povabilo DVI Celje smo se udeležili meddruštvenega srečanja v kegljanju na avtomatskem kegljišču v Golovcu, kjer so se nam pridružili tudi člani Združenja veteranov.

Prav tako smo začeli z obiskom gledaliških predstav v sklopu gledališkega abonmaja 2019/2020 v ZKŠT Žalec in SLG Celje.

V začetku oktobra smo organizirali tudi predavanje »Z zelišči nad jesenske težave in tegobe«, s predavateljico Jožico Bajc iz zeliščarske domačije Pivec. Na predavanju smo spoznavali nabiranje divje rastočih

zelišč in pripravo različnih tinktur in mazil v domači kuhinji.

11. novembra 2019 smo skupaj s člani DCIV Ljubljana organizirali srečanje članstva v obliki strokovne ekskurzije na dan Sv. Martina. Praznovanje v čast enega najbolj priljubljenih svetnikov - svetega Martina - se pokriva s časom, ko se mošt spremeni v vino, ko so vsa težja poljska dela za nami in ko se po starih običajih za fante začne lov na prosta dekleta, ki traja vse tja do pusta. Razlogov za slavlje je bilo tako več kot dovolj, prepustili smo se praznovanju in se zavrteli v vrtincu zabave, kjer ni manjkalo glasbe in plesa.

Letos smo se na izlet podali v vinorodni okoliš Štajerske, natančneje v Gornjo Radgono, kjer so se nam pridružili člani DCIV Ljubljana. Najprej smo si ogledali Hišo penin Frangež, ki se ponaša s 160-letno tradicijo pridelovanja najbolj opojnih penin te dežele. Razkazali so nam šampanjsko klet, ter 207 let staro prešo. Ogledu je sledila degustacija petih vrst penin v spremstvu kruha in sira. Hkrati so nam predstavili zgodovino in različne zanimivosti o pridelavi penin. Po degustaciji smo se odpravili na kosilo na Kmečki turizem Pri Alenki v Gornjih Ivanjih, ki je znan po lastni izdelavi testenin (ozki in široki rezanci, ribana kaša, testenine iz pire ...) in suhih mesnih izdelkov (kranjske klobase, šunkarica, navadna klobasa, prekajena rebra, suhe salame ...). Njihova največja posebnost pa je hlev, skozi katerega smo se peljali z avtobusom, iz avtobusa občudovali

okoli 300 glav goveda.

V novembru smo nadaljevali z obiski članov na domovih in v domovih starejših, ki se zaradi bolezni ali invalidnosti ne morejo udeleževati naših aktivnosti. Njihov topel objem in nasmešek na obrazu nam povesta več kot tisoč besed. Sta izraz hvaležnosti, ob katerih se zavemo, kako malo je potrebno, da je človek srečen.

V začetku decembra smo se odzvali povabilu MDCIV Maribor na ogled razstave »Živeti z gledališčem«

v Umetnostni galeriji Maribor. Prav tako smo 13. decembra skupaj s člani MDCIV Maribor izvedli srečanje članstva ob zaključku leta na turistični kmetiji Ačko v Štatenbergu, kjer so se nam pridružili tudi člani DCIV Ljubljana.

Ker se počasi, a vztrajno poslavljamo od leta 2019, bi vam ob tej priliki zaželela obilo zdravja, sreče, medsebojnega razumevanja, uspehov in osebnega zadovoljstva v prihajajočem letu 2020.

Sara Voršič

JESEN V DCIV SLOVENIJE LJUBLJANA

Za nami, v Društvu CIVS Ljubljana, je delovna jesen, polna prijetnih aktivnosti in druženj.

15. oktobra smo v društvu organizirali meddruštvene športne igre v balinanju na balinišču BŠD Šiška. Športnih iger, kateri namen je spodbujanje gibanja, konstruktivnega preživljanja prostega časa in druženja, so se udeležili tekmovalci našega društva in Društva civilnih invalidov vojn Primorske. Športne igre so potekale v prijetnem, prijateljskem vzdušju, kar se je odražalo tudi pri rezultatu. Ker so se tekmovalci med seboj pomešali, težko poročamo o vodilni ekipi. Zmagali smo vsi, saj smo preživeli prijeten, gibanja in smeha poln dan, ki ga bomo ob prvi priložnosti ponovili.

25. oktobra je v Kočevju potekalo regijsko srečanje civilnih invalidov vojn občin Kočevje, Ribnica, Sodražica in Velike Lašče. Prisluhnili smo Srečku Hrastniku iz hiše zdravja Biovital, ki nam je predaval na temo »Boleč vrat, ramena in ledveni del – težave in rešitve«. Zahvaljujemo se vsem članom, ki so se srečanja udeležili, predvsem pa tistim, ki se zaradi starosti in invalidnosti težko udeležijo naših aktivnosti, so pa pokazali voljo in veselje ter se potrudili, in z nami preživeli prijeten dan.

Kot vsako leto smo v Društvu CIVS Ljubljana že tradicionalno zaznamovali 11. november, praznik v čast enega najbolj priljubljenih svetnikov - svetega Martina. Letos smo martinovali s člani MDCIV Celje in MDCIV Maribor. Odpravili smo se proti Gornji Radgoni, v hišo penine Frangeš, kjer smo doživeli vrhunsko, mehurčkov polno avanturo, saj smo se posladkali z več vzorci najboljših penin.

Športne igre v balinanju.

Veselo martinovanje.

Nato smo obiskali kmečki turizem »Pri Alenki«, prijazno kmetijo veselih ljudi, kjer smo se ob dobri glasbi, domači hrani in pijači družili in zabavali do večernih ur.

Predavanje o bolečinah v hrbtnem delu telesa v Kočevju.

20. novembra smo se posvetili bolj resnim temam in v sejni sobi na sedežu društva organizirali predavanje Klementine Sambolič na temo »Oblike nasilja v obdobju starosti«. Predavateljica nam je predstavila oblike nasilja v 3. življenjskem obdobju, povedala kako ravnati v primeru, če se nad nami vrši nasilje, in kam po pomoč. Tema predavanja ni nič kaj prijetna, je pa bilo koristno poslušati predavateljico, saj nam je na razumljiv način predstavila temo, ki se je prav gotovo moramo dotakniti. Tudi med nami so morda ljudje, ki so žrtve kakršnega koli nasilja, do katerega moramo imeti ničelno toleranco.

Petra Kapš

CIV GORENJSKE:

JESENSKE AKTIVNOSTI IN OBISK DRAVINJSKE DOLINE

Člani društva CIV Gorenjske smo se v okviru programa *Blaženje posledic invalidnosti*, v septembru odpravili na jesensko ekskurzijo v Dravinjsko dolino. Ogledali smo si tretjo največjo zasebno zbirko obnovljenih šivalnih strojev v Evropi, v lasti gospoda Babiča na Križnem Vrhju. Zbirka je zelo zanimiva in obsežna, saj obsega kar 320 različnih tipov in znamk obnovljenih šivalnih strojev.

Pot smo nadaljevali v smeri Dravinjske doline in baročnega dvorca Štatenberg. Ogledali smo si tudi največjo krušno peč na prostem, kjer se je pekel hlebec, težak kar 1200 kilogramov. Po ogledu gradu smo se vkrcali na turistični vlakec, s katerim smo se popeljali po poti forma vive Makole, ki je največja forma viva v Sloveniji. Vlasec nas je zapeljal na ekološko kmetijo Vovk. Tukaj nas je pričakala družina gospoda Vovka, ki nas je toplo sprejela. Potem nas je pot vodila do samostanskega kompleksa nun Dominikank v Studenicah. Ogledali smo si samostan, vključno z nunskim korom, in prisluhnili najstarejšim orglam na Slovenskem, ki še igrajo in še niso bile obnovljene.

Ostalo nam je še zadnje dejanje, to pa je bilo druženje udeležencev v prijetnem vzdušju ob popoldanskem kosilu v Zeleni dolini v Stopercih, kjer imajo tudi eksotične ptice, papige are, ki smo si jih tudi ogledali in bili nad njimi navdušeni. Člani so bili z ekskurzijo zelo zadovoljni, kar je bil seveda naš cilj in naša želja. Ob tem moram omeniti, da smo zelo hvaležni dru-

štvu CIV Maribor, ki je to ekskurzijo že izvedlo, in nam jo priporočilo. To je tudi pohvala dobremu meddruštvenemu sodelovanju, ki ga premalokrat izpostavimo. Ne le med društvi, tudi sodelovanje z našo zvezo, ki nam v vseh naših akcijah stoji ob strani, in se trudi in zagotavlja sredstva, ki nam delovanje omogočajo.

JESENSKE DEJAVNOSTI

V DCIV Gorenjske smo bili v jesenskem času zelo dejavni. V septembru smo zelo uspešno izvedli 24. športne igre v hoji in 12. športne igre v pikadu za leto 2019, katerih organizator je bila Zveza DCIV Slovenije, izvajalec pa naše društvo.

Ko sem ravno pri mesecu septembru, naj omenim, da je naš član Martin Cvetek praznoval visok jubilej, 90. rojstni dan. Obiskali smo ga na dan njegovega praznovanja v družbi njegovih najdražjih. Veseli smo, da je tako čil in optimističen ter še vedno zelo dejaven. Udeležil se je tudi naše ekskurzije, kar nas še posebej veseli.

Naj ob tej priložnosti v imenu DCIV Gorenjske čestitam vsem, ki ste letos praznovali okrogle jubileje pa tudi druge za vas pomembne dogodke. Vsak lep, pozitiven dan naj šteje, kot da je nekaj posebnega in se ga veselite! V oktobru smo organizirali razširjeno sejo članov upravnega in nadzornega odbora, na kateri smo obravnavali načrt dela za leto 2020 in finančni načrt društva za leto 2020. Pregledali smo tudi delo v tekočem letu in načrt dela do konca leta. Ob tej priložnosti smo izvedli tudi krajši pohod na Križno goro.

V sklopu programa *Preventivna skrb za naše zdravje* in programa *Preprečevanje in blaženje posledic invalidnosti* smo v novembru izvedli pregled krvne slike in testirali krvni tlak, holesterol in sladkor ter kisik v krvi. Testiranju je sledilo predavanje farmacevtke iz lekarne Naklo, Irene Ravnihar, ki je predavala o zdravju starejših, primernih vajah za vzdrževanje

dobrega počutja in kondicije ipd.

V društvu želimo do konca leta izpeljati še nekatere aktivnosti, ki smo si jih načrtali v programu dela za leto 2019, predvsem pa si želimo, da se do novega leta še srečamo in se skupaj poveselimo. Potekajo tudi priprave na tradicionalno tekmovanje v vrtnem kegljanju z društvom slepih in slabovidnih iz Kranja v Škofji Loki, pa tudi organizacija ogleda gledališke predstave. V decembru se bomo srečali na prednovoletnem srečanju.

Naj izkoristim to priložnost in zaželim najprej vam, našim dragim članom DCIV Gorenjske, vašim svojcem in vsem, ki so nam v pomoč pri izvajanju naših programov, pa tudi članom in vodstvom ostalih društev ter naši zvezi, vse dobro vedno in povsod.

DROBTINICE

Ob koncu vam namenjam misel, ki sem jo nekje slišala, pa se mi je zdela lepa in sem si jo zapomnila. Naj bo to za vse, ki ste morda osamljeni in ste pozabili, da smo tu še ljudje, ki jim je mar za vas in vas imamo radi.

»V te spomine se bom zavila, ko bo svet postal mrzel in se spomnila, da so še nekje ljubeči ljudje, ki me imajo radi.«

Zato, dragi člani vas vabimo, da se čim večkrat poveselimo skupaj. Pridite na naše prireditve in poskrbeli bomo, da nam bo vsem skupaj lepo.

Imejte se radi in na snidenje vsem skupaj!!

Vida Doles

MDCIV MARIBOR - JESEN POLNA DOGODKOV IN DOŽIVETIJ

Tople septembrske dni so člani društva izkoristili za obisk Kaštel Štafiliča, oktobra pa smo imeli, tako kot prejšnja leta, kopalne dni v hotelu Delfin v Izoli. Odpravili smo se tudi na izlet in si v neposredni bližini Lipice ogledali zanimivo kraško vas Lokev, v kateri so konec 15. stoletja Benečani v središču vasi zgradili kamniti obrambni stolp, ki jih je varoval pred turškimi vpadi. Danes se v treh nadstropjih stolpa nahaja vojaški muzej Tabor z največjo privatno zbirko v Sloveniji, vpisano celo v Guinnessovo knjigo rekordov. Muzej, ki je v letošnjem letu praznoval 25 let, vodi zanesenjak in vneti

zbiratelj vojaških, etnoloških in arheoloških eksponatov Srečko Rože. Gospod Rože in njegova soproga sta nam na vodenem ogledu predstavila bogato

zbirko različnih vojaških predmetov, povezanih z vojnimi dogodki na naših tleh in usodami slovenskih fantov, vojakov avstro-ogrske vojske in razstavo, ki predstavlja celoten razvoj Teritorialne obrambe, od njene ustanovitve leta 1968 pa vse do leta 1995, ko se je preimenovala v Slovensko vojsko. V vasi Lokev smo si ogledali tudi cerkev sv. Mihaela, ki jo je v letih 1942-1943 poslikal Tone Kralj. Slikar je s svojimi freskami izrazil odkrit upor proti fašizmu in vojni.

Naši člani so sodelovali na športnih igrah CIVS v šahu, v Zarji na Pohorju. Na šahovnicah so se pomerili tudi s člani DU Rogoza. V okviru posebnega socialnega programa ohranjanja zdravja smo na predavanju izvedeli, katera hrana je za nas priporočljiva pri visokem krvnem tlaku in diabetesu.

Jesen je tudi čas, ko zadiši po kostanjih. Tudi letos smo si jih privoščili na Turistični kmetiji Urbas. Na dan, ko goduje Sveti Martin, se je nekaj članov društva pridružilo ljubljanskemu in celjskemu društvu na strokovni ekskurziji od Gornje Radgone do Gornjih Ivanjcev, kjer so se med drugim ustavili v Hiši penin Frangež in si ogledali šampanjsko klet s staro prešo. V začetku novembra je bil v Kazinski dvorani SNG Maribor jubilejni, 10. kulturni večer invalidov Mestne občine Maribor. Naše društvo je za neprecenljiv prispevek k bogatenju kulture invalidov prejelo zahvalo župana Maribora. Seveda je za prejetu zahvalo najbolj zaslužen naš Deži - Dezider Cener, ki je bil tudi letos med nastopajočimi. Na harmoniko je zaigral priljubljeno znamenito napolitansko pesem O Sole Mio. Na obisku Umetnostne galerije Maribor

so se nam pridružili člani MDCIV Celje. Najprej nam je pedagoginja Brigita Strnad ob pomoči Urše Rotman predstavila razstavo iz Zbirke UGM Živeti (z) gledališče(m). Izbor del iz zbirke priča o prepletenosti gledališča in likovne ustvarjalnosti v našem mestu. Nato nas je popeljala po razstavi Nemogoči mehanizmi sodobne umetnice Mete Grgurevič, ki raziskuje in konstruira kinetične sisteme ter jih sestavlja v večdimenzionalne postavitve. Zadnje naše letošnje meddruštveno druženje je bilo 13. decembra, ko smo v Gostišču Ačko na Štatenbergu s člani MDCIV Celje nazdravili prihajajočemu letu.

Slavica Jarc

IZOBRAŽEVANJE ZA VARNO VOŽNJO STAREJŠIH

V okviru programa izobraževanja prostovoljcev in članov DVI Koroške smo letos v sodelovanju z AMD Ravne na Koroškem, v njihovi učilnici izvedli predavanje na temo varne vožnje in novosti v prometu. Za to temo smo se odločili, ker nekateri naši člani kot prostovoljci pripeljejo starejše udeležence na naše prireditve in naši člani invalidi vse težje sprejemajo novosti v prometu. Ker smo vsi udeleženci naredili izpite za vožnjo avtomobila še pred množično uvedbo krožišč, smo največ pozorno-

sti posvetili prav temu. Po predavanju nas je inštruktor vožnje peljal v center Raven na Koroškem, kjer je dvopasovno krožišče, in nam prikazal pravilno vključevanje v promet v krožišču in vožnjo skozenj. Na koncu smo z veseljem sprejeli ponudbo gostiteljev, da prihodnje leto izvedemo trening varne vožnje na poligonu v Vranskem, kjer bodo vsi udeleženci lahko v praksi preverili kako se znajdejo v različnih situacijah v prometu.

Bojan Černjak

CIV PRIMORSKE: MARTINOVANJE NA KMEČKI DOMAČIJI

Deževni petek pred martinovim, kot nalašč za druženje v toplem domačem okolju. Kar 65 se nas je zbralo. Najprej je bilo na vrsti merjenje sladkorja in krvnega tlaka za preverjanje telesne kondicije. Medicinska sestra Gordana Turk nam je razložila, kaj pomenita povišan krvni sladkor in/ali krvni tlak, in kdaj se je treba posvetovati z zdravnikom. V predavanju o prehrani starejših je najprej poudarila, da je dobro takoj zjutraj popiti kar nekaj kozarcev vode, ker telo ponoči zelo dehidrira. Kasneje se ni treba pretirano namakati s tekočino, s čimer nas nekateri nutricionisti kar naprej obremenjujejo. Izpostavila pa je, da je nujno uživati dovolj sveže zelenjave in sadja, ki sta, če je le mogoče, pridelana na domačem vrtu. Sadje naj bi uživali v dopoldanskem času in na prazen želodec, ker tako telo najbolje vsrka žlahtne sestavine teh pridelkov. Zelenjavo lahko uživamo kadarkoli in pri vsakem obroku. Priporoča se pet manjših obrokov na dan, tako da se telo hrani sproti in ne nalaga hrane, ki bi jo v obilici jedli ob enem obroku, v skladišče kot maščobo. Vsakdo mora sam ugotoviti, kaj mu bolj ustreza. Tudi mleko in mlečni izdelki so dobri, če nam ne povzročajo kakšnih nevšečnosti. Pomembno je, da s hrano ne pretiravamo in da znamo žlico pravočasno odložiti. No, martinovo kosilo je te nasvete nekoliko obšlo. Oblizovali smo se najprej ob primorski domači joti s klobaso, potem ob krompirju z ocvirki, repi, ajdovi kaši in omamno zapčenih domačih prašičjih dobrotah, ki smo jih pridno zalivali z rujnim vincem iz domače kleti, kasneje pa z domačim jabolčnikom za streznitev. Kljub polnemu želodcu se nismo odrekli mamljivim kuhanim štrukljem z orehi. Na srečo smo imeli med sabo dva odlična harmonikarja, dolgoletnega sodelavca Silvana Spacala

Med harmonikarjema pevec Aleksander Koršič in predsednik društva Miran Bubnič.

iz Kostanjevice in mladega Denisa iz Vitovelj, ki sta nam zaigrala najprej plesno »muziko«, potem smo se ob zvokih harmonike združili v koloni, nato pa smo plesali tudi z izražanjem v modernih plesnih gibih, ki ne zahtevajo kakšnega posebnega znanja ali soplesalcev, saj ti radi obsedijo pri mizi ob kavici ali »glažu«. Razživeli smo se ob venčku narodnih pesmi, ki smo jih ob spremljavi harmonike zapeli pod vodstvom dolgoletnega sodelavca in neumornega pevca Aleksandra Koršiča, ki prepeva že več kot šest desetletij. Ob pesmi Naša mama kuha kafe... smo pomislili na to, da je danes ječmenova kava posebna specialiteta, in da posegamo globlje v žep za polnozrnat kruh z različnimi dodatki, medtem ko je bela štruca, po kateri smo hrepeneli kot otroci, danes skoraj pozabljena. Časi se spreminjajo, žal ne vedno na bolje, saj tudi druženje prevečkrat nadomeščajo mobilni telefoni ali tablični računalniki. Preživeli smo veselo popoldne, a ko je dogajanje na višku, blizu pa je tudi že tema, se je treba posloviti. Tako nam prijetna doživetja ostanejo v lepem spominu.

Katarina Vuga

PRIMORCI V DEŽELI LOJZETA SLAKA IN TONETA PAVČKA

Sredi novembra pa na Dolenjsko. V dolini tihi je vasica mala..., tako nas je presenetila vodička, ko je pred Mirno pečjo zavrtela vižo stoletja, da so se nekaterim orosile oči.

V stari šoli so pred kratkim uredili izredno zanimiv muzej Lojzeta Slaka in Toneta Pavčka, dveh velikih Dolenjcev. Tu si je mogoče ogledati veliko predmetov družine Slak: harmonike, narodne noše, fotografije, plošče ... Urejena je tudi soba, v kateri so Slaki vadili,

poleg tega pa lahko poslušate glasbo in razne prispevke. Slak je tudi edini Slovenec, ki je prejel Grammyja. V lasti muzeja je tudi Slakov avtomobil, parkiran pred muzejem. Obiskovalci najprej, pihajoč v piščali harmonike, odpihnejo eno vižo, nekaj pa nas na odru muzeja zapoje še dve Slakovi. Posnetek nam pošljejo po elektronski pošti.

Po ogledu se odpeljemo v sosednjo vas Šentjurij, kjer si v prijetno urejeni hiški ogledamo kratek film

o Tonetu Pavčku, nato pa še vaško cerkev sv. Jurija z neverjetnimi freskami iz 12. in 13. stoletja, kjer zapojemo še eno cerkveno. Sledi obisk 150 let stare Matjaževe domačije v Pahi, s pokušino sira in več vrst vina, tudi cvička. Neverjetno, kako cviček *prija* na Dolenjskem, na Primorskem pa nekako noče v grlo.

Preživeli smo izredno bogat dan, z dobrim vodstvom in spomini, ki bodo še dolgo z nami, gotovo dlje kot *princesin cviček*, ki smo ga prinesli domov.

Pa še ni konec vsega. Tik pred iztekom adventa se bomo srečali v Hrpeljah pri Kozini, da se še zadnjič pozabavamo, si nazdravimo in zaželimmo vse dobro v letu 2020.

Iris Pahor Civilni invalidi v muzeju.

NAJBOLJŠI PRIJATELJI: FRIDERIKOV PRIJATELJ PES

Friderik Čermelj iz Ustja pri Ajdovščini nas je na društvu obiskal v začetku decembra. V prijetnem pogovoru smo vsi navzoči (Mirjan, Miran in Iris) ugotovili, da imamo vsi psa, od teh dva nemška ovčarja in eno aljaško malamutko v varstvu. Zadnja Friderikova psica Pika, žal že pokojna, je tudi bila nemška ovčarka. Beseda je dala besedo in Friderik je povedal to zanimivo zgodbico:

»Muj tata je bil lovc in tako smo doma zmeraj imeli psa. Enkrat je enga, ki mu je bilo ime Pik, kupu pr Pjepetu na Otavi (blizu Šterka, Ajševica). Pjepe mu je reku, da naj malo pazi, ker pes nima rad otrok.« Oče je Frideriku to povedal, malo sta ga še skupaj »pocartala,« potem pa mu je naročil, naj k »pesu« ne hodi. A čim je oče odšel, je Friderik šel do psa, ta pa ga je tako šavsnil v nos, da je moral iti na šivanje v Vipavo, kjer je takrat delal italijanski zdravnik, dr. Gonano, ki je bil Furlan, a

je govoril tudi slovensko.

Ko je oče izvedel za dogodek, je šel po puško, da bi psa ubil. A mali Friderik se je tako zavzel zanj in prosil očeta, naj ga pusti živeti. Ne boste verjeli: s psom sta postala tako dobra prijatelja, da se nista več ločila eden od drugega. Nauk te zgodbe izluščite sami.

Skromna pozornost za Friderika, najstarejšega člana društva na prireditvi ob 60. obletnici delovanja DCIV Primorske (Vrtojba 2018).

(Foto: Iris Pahor)

Kar je Friderik povedal, se je zgodilo v 30. letih prejšnjega stoletja. Friderik je namreč oktobra praznoval častitljivih 90 let.

Dragi Friderik,
Ob tej priložnosti Vam voščimo prijatelji iz DCIV Primorske in vam želimo predvsem obilo zdravja. Saj dobre volje Vam ne manjka, kljub težki poškodbi, ki ste jo zadobil kot triletni deček in zaradi katere ste popolnoma oslepel. Vedite, da ste v naših očeh junak, kakršnih skoraj ne delajo več!

Iris Pahor

KAKO SO VOLKULJO ZAMENJALI ZA MIRJANOVEGA PSA

Mirjan Bubnič, predsednik DCIV Primorske, je povedal zgodbo, ki se mu je pripetila konec novembra 2019.

Mirjan živi v Povžanah v Čičariji. To je območje na severni strani Slavniskega pogorja, redko poseljeno in zato zanimivo za zveri. Eden izmed sosedov je v ogradi med ovci opazil žival, ki ni bila podobna ovci. Ko je pristopil bliže, je ugotovil, da je Mirjanov pes vstopil v ogrado ter pobil nekaj ovc in jagnjet. Takoj je poklical lastnika ovc, ta pa je ukrepal tako, da so psa nemudoma ustrelili. Nato so Mirjana obvestili, da so njegovega psa morali ubiti, saj je vstopil v ogrado, zavarovano z električnim pastirjem in povzročil omenjeno škodo.

Mirjan je doma preveril in si oddahnil, saj je ugotovil, da je njegov Lord lepo doma in da mirno počiva. Ko je šel pogledat ustreljeno žival v ogradi, pa je ugotovil, da gre za volkuljo, ki je tako podobna njegovemu nemškemu ovčarju, da še sam ne bi živali ločil, če svojega psa ne bi videl doma. Ko smo se poslušalci čudili tej

Lord, čistokrvni nemški ovčar. (Foto: Mirjan Bubnič).

zgodbi, nas je Mirjan podučil, da je njegov, sicer čistokrvni nemški ovčar, delovne pasme, ki se razlikuje od običajnih nemških ovčarjev, ki jih večina nas pozna, po barvi, in sicer je sivočrne barve. Dragi Lord, upamo, da boš še dolgo prijateljeval s svojim lastnikom.

Iris Pahor

TRADICIONALNI IZLET V ZNAMENJU ČEBEL IN LECTOVIH SRC

Tako kot vsako leto se v jesenskem času članice in člani ter pridruženi člani Društva vojnih invalidov Celje odpravimo na tradicionalni izlet. Letos nam sicer vreme ni bilo naklonjeno - prvi teden v septembru je namreč zaznamovalo obilno deževje - a to nam ni vzelo poguma, saj smo že v zgodnjih jutranjih urah ustvarili pozitivno vzdušje, ki običajno prevladuje na polnem avtobusu. Naš cilj so bila Belopeška jezera, a, kot se je kasneje izkazalo, smo najbolj uživali v srednjeveški Radovljici.

Iz Celja in Žalca preko Ljubljane nas je vodila pot *Na Gorenjskooo, kjer gore so...* In res smo se po kratkem postanku v Šenčurju pri Kranju odpravili do doline pod Poncami, do Planice. Prečudovita dolina nas je vabila, da smo se najprej, po izstopu iz avtobusa, nadihali svežega zraka. Pogled na letalnice bratov Gorišek je jemal dih, prav tako na celoten kompleks planiških skakalnic v nordijskem centru Planica. Ogledali smo si tudi nekaj skokov, nato pa vstopili v osrednji objekt, kjer se med drugim nahaja tudi muzej v dveh etažah. Po kratkem oddihu in kavici je bil čas za nadaljevanje poti,

do Belopeških jezer. Jezeri, imenovani tudi Mangartska jezera s svojo zelenomodro barvo vode in pogledom na veličastni Mangart nikoli ne razočarata. Kljub nalivu, ki nas je presenetil na drugi strani meje, smo se o tem vendarle prepričali na lastne oči. Čudovit razgled na nadmorski višini nekaj nad devetsto metri se je zapisal v spomin, da moramo te kraje vnovič obiskati. Ob lepem vremenu. Zato smo se tokrat le naužili lepote skozi okna avtobusa, ki nas je počasi, a varno vračal v domovino,

Članice in člani v Čebelarskem muzeju.

Na Gorenjsko, kjer gore so...

do našega naslednjega postanka, mesta Radovljica. Sladka Radol'ca, prestolnica čebel in čokolade Radovljica je kraj na Gorenjskem in središče istoimenske občine. Srednjeveško mesto je zrastle v 14. stoletju na rečnih terasah nad sotočjem Save Bohinjke in Save Dolinke. Kot jo oglašujejo, je Radovljica mesto sladkih doživetij na pragu Julijskih Alp. Najprej smo si v baročni graščini, ki stoji v starem delu mesta, ogledali Čebelarški muzej, ki se ponaša z bogato tradicijo slovenskega čebelarstva. Spomnimo, da je v 18. in 19. stoletju čebelarstvo pomenilo pomembno kmetijsko panogo. Muzej je odprt od leta 1959. V tehniškem delu muzeja so na ogled najbolj tipična čebelja prebivališča in čebelarstvo orodje, od prvih do bolj sodobnih, prav tako pa je na ogled tudi biološka soba, ki prikazuje življenje in delo naše avtohtone čebele kranjske sivke. To smo lahko v opazovalnem panju videli tudi v živo. Muzej likovnih del pa je fenomen slovenske ljudske kulture, v tem delu so namreč poslikane panjske končnice. Po izčrpnem vodenem ogledu je bil čas za kosilo, kje drugje kot pri Lectarju.

ŽIDANE VOLJE DO LECTARJEVE HIŠE IN DOMOV

Ker hiša na Linhartovem trgu združuje gostilno in muzej, smo se siti in dobre volje spustili nadstropje nižje in

Opravičilo uredništva.

V prejšnji številki je prišlo do napake, saj smo v dobri veri objavili članek, za katerega se je izkazalo, da je bil v objavo poslan po pomoti. Tokrat objavljamo pravega, za nehotno napako pa se vsem prizadetim iskreno opravičujemo.

Uredništvo

Ozračje v gostilni pri Lectarju nam je privabilo nasmeh na lica.

si v kleti muzeja Lectar ogledali še lectarsko delavnico. Kdor si je želel, si je lahko privoščil še spominek za domov, naredili smo nekaj fotografij, potem pa nas je že preganjala ura. Izlet članic in članov DVI Celje vedno prehitro mine, še posebno vožnja, ki jo je tudi letos s svojim poznavanjem geografije, gorovja in vodovja obogatil predsednik Stane Mele. Med vožnjo nam vedno postreže z vrsto zanimivih informacij, za piko na i pa nam, tik pred prihodom na cilj, s šalami popestrijo pot naši člani. Da je slovo bolj veselo. Do prihodnjič.

besedilo in foto: Vesna Tripkovič Sancin

**Triglav naš ožak,
lepoča vseh naših gora,
ki v soncu se blešči,
na njem pa zastava naša plapolala.**

**Triglav ožak naših je planin,
vsak, ki kdaj na njem stoji,
svet krog sebe gledat si želi,
da bi spomini v življenju
ostali na nepozabne dni.**

**Triglav ponos naše domovine,
tam planika je doma,
tu planinski modri svišč
imača vsak svoj lep blišč.**

**Lepa si zemlja domača
na vrh Triglava, kjer pesem doni,
ko pa pesmi naše več ne bo,
tudi nas Slovencev več ne bo.**

Ivanka Peršič

ČLANI DIV NOTRANJSKE NA CELJSKEM IN ŠE KJE

Jutro, 7. septembra, ko smo se člani DVI Notranjske odpravili za izlet, je bilo megleno in turobno. Kljub temu da ima vreme na človeka močan vpliv, je po jutranji kavici na Lukovici med nami zavladovalo dobro razpoloženje. Mimo Limbarske gore in Moravške doline smo prispeli do Trojan.

V času Rimljanov je bila tu pomembna poštna postaja in vojaška postojanka, danes pa so tu doma znani trojanski krofi. Skozi nekaj daljših predorov nas je avtocesta pripeljala v Spodnjesavinjsko dolino, rodoviten košček naše dežele, kjer raste hmelj. Nekoč so to visoko vzpenjavko obirali ročno, za kar so potrebovali veliko časa in ljudi, danes pa je delo s strojem opravljeno v nekaj urah. V Šempetru nas je lokalna vodnica popeljala po muzeju na prostem in nam doživeto predstavila posamezne reliefe na grobnicah starih Rimljanov. Sledila je malica, nato pa smo se odpravili v Celje, mesto z bogato preteklostjo. O njej pričajo številni arheološki ostanki, med njimi Starokrščanska krstilnica in veličastni Knežji dvor. Zanimivo je bilo poslušati zgodbo o življenju mogočnih Celjskih grofov in njihovem žalostnem koncu. Med sprehodom po Celju nas je pritegnila pripoved o Almi Karlinovi. Ta svetovna popotnica in pisateljica stoji kot bronasti kip na Cankarjevi ulici, s kovčkom v rokah. Mimo Narodnega in Slovenskega doma smo se vrnili na avtobus. Odpeljali smo se v Laško, kjer nas je čakal ogled pivovarne. Presenečeni smo bili nad visoko tehnologijo, obenem pa nas

je preveval nelagoden občutek, da je stroj izpodrinil človeka. Tu delavcev praktično ni, saj večino dela opravijo roboti.

Po ogledu smo imeli v gostilni Bezgovšek le še kosilo in degustacijo piva, nato pa smo se odpravili proti domu. Po dolgem dnevu smo bili utrujeni, a zadovoljni, saj smo se zavedali, da druženje z ljudmi popestri in bogati naše vsakdanje življenje.

E. Mrlak

naše vezi poskrbimo zase

NASILJE NAD STAREJŠIMI

Nasilje je bilo vrsto let zagotovo tabu tema, o kateri v družbi nismo govorili naglas, kar pa ne pomeni, da se ni dogajalo! Ali da ga niso doživljali tudi starejši občani, eni izmed predstavnikov ranljivih skupin. Najprej smo pričeli opozarjati na nasilje nad otroci, nato nad ženskami, dokler ni bil leta 2008 sprejet Zakon o preprečevanju nasilja v družini, ki zajema prepoved in ničelno toleranco vseh vrst in oblik nasilja do vseh članov naše širše skupnosti, torej tudi starostnikov.

Nasilje je v prvi vrsti kršenje človekovih osnovnih

pravic in človekovih osebnih meja. Je vsaka oblika sile, kjer gre za zlorabo (pre)moči povzročitelja nad žrtvijo. Žrtev pa je lahko kdorkoli! Med rizične skupine spadajo otroci, ženske, starostniki, pa tudi osebe s posebnimi potrebami.

Vrste nasilja, ki jih stroka navaja so naslednje: psihično, fizično, zanemarjanje, spolno nasilje, šele v zadnjih letih pa smo začeli govoriti tudi o ekonomskem nasilju. In ravno to je najpogostejša oblika nasilja nad starostniki!

O tem, katera vrsta nasilja ima najhujše posledice,

zelo težko govorimo. To je odvisno od kroničnosti, torej kako dolgo traja in seveda intenzivnosti, t.j. moči. Včasih je veljalo, da ima najhujše posledice fizično nasilje, danes pa vemo, da ima vrsta neprekinjenih let psihičnega nasilja ravno tako uničujoče posledice za psiho in duševnost posameznika. In to velja tudi za nasilje nad starejšimi!

Pomembno je razlikovati med nasiljem, ki ga mnogi enačijo z močnim preprirom. V nasilnem odnosu ena stran (povzročitelj), vedno nadvlada drugo, šibkejšo (žrtev). Bodisi zaradi fizične ali psihične premoči, ki jo ima povzročitelj nad žrtvijo. Nasilna komunikacija je sicer tudi del močnega prepira, vendar pa s to razliko, da sta v prepriu obe strani izenačeni in da nobena stran ni močnejša ali ne izkoristi svoje premoči nad drugo. Čeprav je prepir ravno tako neprijeten za vse vpletene in očividce.

Pri starostnikih je najbolj v ospredju ekonomsko nasilje, sledijo pa mu vse ostale oblike. Vedno je spremljajoči dejavnik ekonomskega nasilja tudi psihično nasilje, saj gre pri ekonomskem nasilju za uporabo sile povzročitelja nad žrtvijo, starostnikom, da bi povzročitelju nasilja izročil denar ali uporabi silo, da starostnik npr. nanj prepíše svoje premoženje. Ekonomsko nasilje zajema vse od najbolj prefinjenih oblik pridobivanja starostnikovih finančnih sredstev ali premoženja, pa do zelo odkritega nasilnega vedenja, kjer lahko lahko žrtev utрпи tudi telesne posledice. Takrat govorimo, da je povzročitelj uporabil fizično nasilje.

Če povzamemo, o ekonomskem nasilju lahko govorimo vsakokrat, ko nekdo (najpogosteje so to svojci) zahteva v zameno za opravljeno storitev mnogo večje finančno povračilo, kot je njegova storitev v resnici vredna. Najpogostejši povzročitelji nasilja nad starejšimi niso tujci, pač pa njihovi svojci!

Ponavadi so to tisti svojci, ki naj bi tudi skrbeli za nemočnega starostnika, ki ne zmore več v polnosti skrbeti zase. In ravno to je razlog, zakaj je tako težko spregovoriti o preživetem nasilju. Zato, ker so tisti, ki ga najpogosteje povzročajo naši najbližji, ki jih imamo hkrati tudi zelo radi in jih ne želimo »zašpečati« kljub temu, da vemo, da to kar se nam dogaja, ni prav! Po drugi strani pa je z nasiljem povezanega ogromno sramu in nam je o njem, še posebej starejšim članom družine, ki so hkrati tudi

odvisni od pomoči sorodnikov, zelo težko spregovoriti. Medtem ko bi se v resnici svojih dejanj morali sramovati povzročitelji nasilja, se jih sramujejo žrtve nasilja!

Kako naj se starostnik ubrani ali omili nasilje, ki se mu dogaja. Dobro je razmisliti, ali bi pogovor s povzročiteljem, ali to, da mu postavi mejo, kaj pomagal. Včasih je en sam preprost: NE! že dovolj! Če pa bi to samo še poslabšalo situacijo in morda povečalo katero drugo obliko nasilja, npr. fizičnega, potem je bolje, da starejša oseba zaupa, kaj se ji dogaja kakšnemu drugemu bližnjemu svojcu, ki ji nasilja ne povzroča. Vse to so notranji viri pomoči, ki starostniku lahko pomagajo k izboljšanju svojega položaja.

Obstajajo pa tudi zunanji viri pomoči, to so organizacije, ki nudijo psihosocialno pomoč, in telefonsko svetovanje starejšim žrtvam nasilja. Te so: Zavod Emma-center za pomoč žrtvam nasilja, Društvo SOS telefon za ženske in otroke-žrtve nasilja. Zavod Emma starostniki lahko pokličejo na njihovo krizno telefonsko številko: 080/21-33, Društvo SOS telefon pa na številko: 080/11-55. Vedno pa je tu tudi številka za klic v sili: 113. Starostniki se lahko vedno obrnejo tudi na Društvo Sinergija Ljubljana, kjer smo strokovno usposobljeni za delo na področju preprečevanja nasilja v družini in se posvečamo predvsem pomoči ranljivim skupinam, med katere spadajo tudi starejši. Dosegljivi smo na telefonsko številko: 040/207-679.

**Klementina Sambolič,
za Društvo Sinergija Ljubljana**

**„Beseda, ki si jo bil izustil mimogrede
in brez hudega, se povrne,
udari na uho silna in strašna,
ti razodene,
da se da tudi ubijati mimogrede
in brez hudega.“**

Ivan Cankar

STRELJANJE ZA POKAL XIV. DIVIZIJE

V soboto, 30. novembra, smo na strelišču v Gornjem Dolu že sedmič organizirali tradicionalno tekmovanje v streljanju z zračno puško, v spomin prihoda XIV. divizije na Koroško. Udeležilo se ga je 39 tekmovalcev iz osmih društev vojnih invalidov. Letos se je tekmovanja, ki je med drugim namenjeno sodelovanju z drugimi veteranskimi in domoljubnimi društvi, udeležila tudi ekipa SD TON (Strelesko društvo Tone Okrogar) iz Mežice. Tekmovali smo v kategorijah SH1 in SH2 ter ekipno. Najboljšim trem ekipam in posameznikom v vsaki kategoriji smo podelili pokale

in medalje. Med ekipami je zmagala ekipa DVI Severne Primorske, drugo mesto je osvojila ekipa DVI Celje in tretje mesto ekipa SD TON.

Najboljši med posamezniki so bili:

V kategoriji SH2:

1. Ivo Manfreda (DVI Severne Primorske)
2. Alojz Sever (DVI Severne Primorske)
3. Marko Saksida (DVI Severne Primorske)

V kategoriji SH1:

Milan Goubar (DVI Celje)

Darko Šajhar (DVI za Koroško)

Štefan Kos Štefan (SD TON)

Bojan Černjak

PRVENSTVI ZDVIS V ŠAHU IN PIKADU

Letošnje prvenstvo ZDVIS v šahu je izvedlo Društvo vojnih invalidov Maribor. Šahisti osmih društev vojnih invalidov so se pomerili v soboto, 28. septembra 2019, v prijetnem vzdušju gostišča Taborka v Mariboru. Tokrat je bil najboljši Boris Grzina iz Društva vojnih invalidov za Koroško, drugo mesto je zasedel Branimir Javornik iz gostiteljskega Društva vojnih invalidov Maribor, tretji pa je bil, tako kot lansko leto, Franc Kirbiš iz Društva vojnih invalidov Ptuj.

Tekmovanje v pikadu je tradicionalno najštevilčnejše po udeležbi in tudi letošnje v tem ni zaostajalo. Prvenstvo Zveze društev vojnih invalidov Slovenije

je izvedlo Društvo vojnih invalidov Sežana v soboto, 19. oktobra, v dvorani Ljudske univerze v Sežani. Najboljši je bil Mitja Krabonja iz Društva vojnih invalidov Ptuj, drugo mesto je zasedel Alojz Verdonik iz Društva vojnih invalidov Maribor, tretji pa je bil član Društva vojnih invalidov Gorenjske Kranj, Milan Končar.

Ekipe vojnih invalidov sta ZDVIS zastopali na državnem prvenstvu ZŠIS – POK v pikadu, 16. novembra 2019 v Muti in na državnem prvenstvu ZŠIS – POK v šahu, 23. novembra 2019 v Murski Soboti.

Čestitamo vsem udeležencem!

Andreja Markovič

Najboljši trije na prvenstvu v šahu.

Najboljši tekmovalci na prvenstvu v pikadu.

NAGRADNA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	OKROGLA POSODA ZA HRANO	FEVDALNI PODLOŽ- NIK	LJUBITELJ REDA	DOLGO OBDOBJE, VEK	EDVARD ŽITNIK	SKUPINA LJUDI, KI ODLOČA NA SODIŠČU	GESLO		VZVIŠEN PROSTOR IZ DESK	DEL ROKE POD KO- MOLCEM, LAHET	ŽARKO PETAN	IGRALKA RINA	ŽIVČNA CELICA	DIRIGENT TOSCANINI
AMERIŠKA FILMSKA IGRALKA (MERYL)							RAZSEŽ- NOST, DOLGOST							
DEBELA BAKRENO RDEČA ZIMSKA HRUŠKA							PRILAGO- DITVENI ČLEN SKUPEK VSEH ŽIL							
RUSKI AVTO					STRMINA, BREG PAULA ABDUL					ŽOGA IZVEN IGRIŠČA ORODJE ZA KOŠNJO				
TV REA- LIZATOR VODNIK				SRK, GOLTLJAJ BRIGA, SKRB								ROK URBANC IT. SKLA- DATELJ (GIUSEPPE)		
NAŠ PROTE- STANTSKI PISATELJ (JURIJ)									NALOŽENO BLAGO, BREME MANJŠI OPEL					
PEVKA RUPEL					THOMAS ... EDISON DIRKALI- ŠČE F1 V BELGIJI					MRVA JEZIČEK MEHKEGA NEBA				
POMOČ: JOVI KLERŽO RONEK UVULA	MOTNJA V DELOVA- NJU OR- GANIZMA, OBOLENJE	ALPSKI SMUČAR IMBODEN TESTA- MENT				AMERIŠKA LISASTA ZVER POŠTNO TROBILO							PREBI- VALEC AJDOV- ŠČINE	MANJŠI RAVEN SVET
PEVEC DYLAN				OMAKA, PRELITEK RDEČA POLJSKA CVETLICA							DARILO PREK- MURSKA PEVKA (NIKA)			
OTO PESTNER			KITAJSKI DRŽAVNIK ZEDONG TRAFIKA				SLEPILO, SAMO- PREVARA OMAMLJE- NJE, OPOJ							
NEKOLIKO MOČVIR- NAT TRAVNIK OB VODI					GLASBILO NA STRUNE IN LOK GL. MESTO GANE							DAVID VILLA VELIKA AZIJSKA PUŠČAVA		
TV VODI- TELJICA ŽNIDARŠIČ						MITJA OKORN AMERIŠKI IGRALEC BEATTY			ŽLAHTNI PLIN (Ar) AMERIŠKI IGRALEC ELLIOTT					
ŽIVALSKI VRT				DEKLIŠKI PRIIMEK MELANIE TRUMP TOMMY LEE						AMERIŠKI ROCK PEVEC (JON BON) RITA ORA				
SKRAJ- NOST								PREBI- VALEC ARABIJE						
VSI IZVODI ENE IZDAJE, TIRAŽA								ITALIJAN. FILMSKA IGRALKA BELLUCCI						

Rešitev križanke pošljite na: **ZDVIS, Uredništvo Naših Vezi, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana.**

Med prispelimi pravilnimi rešitvami bomo izžrebali tri nagrajence.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

1. **Jožef Omerzel, Metlika**
2. **Olga Košuta, Solkan**
3. **Dragica Markič, Deskle**